

**Høgskulen
på Vestlandet**

BACHELOROPPGAVE

Ekstremisme blant ungdommer i Norge

**Extremism among young people in
Norway**

Sosiologi – ungdomssosiologi

SO590

Avdeling for samfunnsfag

25.05.17

Antall ord: 7403

Kandidatnummer: 205

Katrine Angell Haugstulen

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jfr. *Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.*

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen på Vestlandet sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen på Vestlandet tillatelse til å publisere oppgaven *Ekstremisme blant ungdommer i Norge* i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

Katrine Angell Haugstulen

JA

NEI

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	4
1.1 Hvorfor fokus på ungdom?.....	4
1.2 Valg av problemstilling – og noen avgrensninger.....	5
2.0 Begrepsavklaringer.....	5
2.1.1 Høyreekstremisme	6
2.1.2 Nynazisme.....	6
3.0 Metode.....	6
3.1 Litteraturstudie.....	6
3.2 Litteraturutvalg	6
4.0 Motivasjonstyper.....	8
4.1 Hvor stort er det høyreytterliggående miljøet i Norge?	8
5.0 Faktorer for høyreekstremisme	10
5.1 Jo Erling Jahr – et eksempel	10
5.2 Betydningen av klassebakgrunn for inntreden i ytterliggående miljøer	11
5.3 Betydningen av personlige negative opplevelser med innvandrere	13
5.4 Oppvekst og lokale omgivelser	16
5.5 Fellesskap og tilhørighet.....	17
5.6 Internett og media som rekrutteringskanaler	18
5.7 Vold som tiltrekningskraft.....	19
6.0 Avslutning	20
Litteraturliste	22

1.0 Innledning

Mens en stor andel av ungdom i dagens Norge trives godt på skolen og har gode familie- og vennerelasjoner, er det også ungdom som befinner seg i krevende familiesituasjoner, har få eller ingen venner og som går rundt med en følelse av å være annerledes og å ikke passe inn. Hvor søker de sistnevnte fellesskap og tilhørighet? Denne oppgaven er ment å belyse ulike årsaker til at noen ungdommer i Norge finner høyreytterliggende miljøer tiltrekkende. Hvilke faktorer i unge menneskers liv motiverer dem i slike retninger?

I den første delen av oppgaven vil jeg forklare hvorfor jeg har valgt å ha fokus på ungdom, før problemstilling og avgrensning vil bli presentert. Deretter vil jeg kort ta for meg valg av metode og utvalg av litteratur. Videre vil jeg gjengi Tore Bjørgos motivasjonstyper som skal forstås som posisjoner individer beveger seg mot i radikaliseringsprosesser. Disse idealtypene er ikke statiske men de kan være interessante å se på når en skal drøfte ulike motivasjonsfaktorer som trekker ungdom inn i ekstreme miljø. Deretter vil det bli kartlagt hvor stort miljøet i Norge er, og hvor stor trussel miljøet utgjør i Norge og Europa.

Videre går jeg nærmere inn på ulike mulige faktorer som kan gjøre at noen ungdommer finner disse ekstreme og ofte stigmatiserte miljøene fristende. Her vil det diskuteres om blant annet klassebakgrunn, oppvekst, personlige opplevelser eller fellesskap er viktige årsaker for den enkeltes inntreden i høyreekstreme grupperinger.

Jeg har valgt å rette et stort fokus på nynazistmiljøet og Katrine Fangen sin forskning på dette feltet, men vil også skrive mer generelt om det høyreekstreme miljøet i Norge.

1.1 Hvorfor fokus på ungdom?

I både forskning og de senere års medieomtaler av terrorrelaterte hendelser og grupperinger med holdninger og ideologiske budskap som støtter dem, går det frem at ungdom i flere tilfeller tiltrekkes slike retninger (Vestel og Bakken, 2016). Med grunnlag i dette, er derfor fokuset i denne oppgaven rettet mot ungdom. Hvorfor har det seg slik at ungdom er mer utsatt enn andre aldersgrupper?

Ungdom er i en fase i livet hvor de er i ferd med å utvikle sin egen identitet og finne sin plass i en sosial gruppe. Det er også en fase der mange ønsker å føle spenning og betydning (Fangen, 2001, s. 133). Mens noen ungdommer søker mot trygghet, søker andre mot spenning. Noen ungdommer vil ha behov for en avklaring i eksistensielle spørsmål som angår f.eks. religion og livssyn, og mange blir opptatt av samfunnets maktforhold og engasjerer seg i hvordan sosiale strukturer viser seg i den posisjonen de selv og deres nærmeste befinner seg

i. Da kommer gjerne spørsmål som: hva er rettferdig? Hva er riktig? I hvilke gruppe føler jeg fellesskap? Å forholde seg til slike spørsmål gir en sårbarhet som trolig gjør ungdom særlig mottakelige for radikale standpunkter og holdninger. Samtidig er ungdommer flest mer villige enn andre til å utsette seg for risiko og fare (Vestel, 2016, s. 13).

Også kritiske hendelser som f.eks. 11.september 2001 i USA og 22.juli 2011 her i Norge kan medføre et økende politisk engasjement blant unge folk (Vestel og Bakken, 2016).

1.2 Valg av problemstilling – og noen avgrensninger

I oppgaven min skal jeg undersøke ulike faktorer for hvorfor og hvordan ungdommer i Norge blir tiltrukket av ekstreme og radikale miljøer. Fokuset mitt er på ungdom som befinner seg på ytterste høyrefløy politisk sett.

Jeg har valgt problemstillingen:

«Hvordan og hvorfor blir ungdommer i Norge tiltrukket av ekstreme politiske standpunkter og miljøer?»

Hva tiltrekker? Hva skjer i unge menneskers liv som motiverer dem i slike retninger? Hvilke samfunnsforhold spiller inn for utviklingen av unge folks holdninger til ekstremistiske holdninger og handlinger? Hva kjennetegner personer som rekrutterer til slike ekstremistiske grupper? Finner vi noen grunnleggende fellestrekk hos ungdommene det gjelder?

For å møte den antatte kommende fremveksten av både eksisterende og også nye ekstreme bevegelser på ytterste høyresiden, er det viktig med ny og inngående kunnskap til de bakenforliggende årsakene til selve tilslutningsprosessen til slike bevegelser. Er det sammenfallende likheter i bakgrunnen til de individene dette gjelder, som gjør at noen er mer utsatt enn andre til å bevege seg inn i radikale miljøer? (Olsen, 2011, s. 5).

I denne oppgaven har det vært nødvendig å gjøre noen avgrensninger. Jeg har valgt å ha fokus på selve tilslutningsprosessen. Det kunne også være interessant å skrive om hvilke tiltak som kan iverksettes for å få ungdom ut av høyre-radikale miljøer, men det blir for omfattende for denne oppgavens formål. Jeg begrenser meg derfor til selve tilslutningsprosessen og ikke exit-prosessen og hva som kan gjøres for å trekke ungdommer ut av slike miljøer.

2.0 Begrepsavklaringer

Før jeg går løs på oppgaven er det et par nøkkelbegreper det er nødvendig å forklare nærmere. Hvordan forklares høyreekstremisme og nynazisme? Dette er begreper som er avgjørende for leseren å forstå for å kunne dra nytte av oppgaven.

2.1.1 Høyreekstremisme

Begreper som fascisme, rasisme og fremmedfiendtlighet brukes ofte for å beskrive høyreekstremisme. Ideologier som oppfattes som høyreekstreme bygger ofte på forestillinger om at noen folk er bedre og mer verdt enn andre. Ideologier som er sterkt nasjonalistiske og innvandreriendtlige blir sett på som høyreekstreme (FN, 2017, 19.04).

2.1.2 Nynazisme

Nynazisme er en politisk ideologi som blant annet bygger på den tyske nasjonalsosialismen og er kjent for sine voldshandlinger og å lokke til seg rotløse og lett påvirkelige ungdommer. Nynazistenes kamp sees som del av en «rasekrig», hvor man i tillegg til muslimer og innvandrere også betrakter jøder, homofile og kommunister som fiender (Sultan og Steen, 2012, s. 11).

3.0 Metode

Sosiologen Vilhelm Aubert formulerer metode slik: «en metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» (Dalland, 2007, s. 83). Metoden blir vårt redskap til å komme frem til det vi ønsker å undersøke. Grunnen for at vi velger en bestemt metode er for at vi mener at den vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig interessant måte (Dalland, 2007, s. 83).

3.1 Litteraturstudie

I denne oppgaven har jeg valgt å bruke litteraturstudie som metode. Ved å bruke dette som metode bruker jeg andre sin forskning og litteratur for å belyse min problemstilling, med andre ord skaper en litteraturstudie ingen ny kunnskap. Det som kan være utfordringen med en slik metode er at en må finne relevante kilder som må være av god kvalitet. En må være kritisk til de kildene en velger å bruke og prøve å finne kilder som har god validitet. Jeg mener å ha funnet pålitelige kilder i denne oppgaven, men tar forbehold om at en aldri kan vite med sikkerhet om informantene oppgir den hele og fulle sannhet i intervjuer med forsker.

3.2 Litteraturutvalg

Jeg vil kort resonnerer rundt mitt valg av litteratur som jeg skal anvende i denne oppgaven. Først og fremst har brukt dokumentarfilmen om Jo Erling Jahr, en av tre som var involvert i drapet på Benjamin Hermansen i Oslo i 2002. I filmen forteller han sin historie og hva som gjorde at han sluttet seg til nynazistmiljøet. Denne har jeg brukt fordi jeg mener den belyser ulike årsaker til at enkelte finner det høyreytterliggående miljøet tiltrekkende.

Jeg har i hovedsak brukt tre bøker. Bøkene til Vestel (2016) og Fangen (2001) er gjort ved bruk av kvalitativ metode, hvor forfatterne har intervjuet informanter som både befinner seg utenfor og innad i ekstreme miljøer. Vestel sin bok tar utgangspunkt i ungdom som befinner seg i gråsonene og ikke i de indre kjernemiljøene, mens Fangen intervjuer nynazister som enten er eller har vært aktive deltagere i nynazistiske miljøer. Jeg har i tillegg til dette også brukt boken til Eiternes (2002) som han har skrevet i samarbeid med Fangen for å få enda bedre innsikt i nynazistmiljøet. Fangen står for mye av forskningen på nynazistmiljøet i Norge og hun har blant annet skrevet en artikkel kalt «On The Margins Of Life», hvor vi får høre livshistorien til fire norske radikale nasjonalister. Denne har jeg brukt for å belyse hvordan blant annet klassebakgrunn, oppvekst og lokale omgivelser kan ha en påvirkning for unge menneskers inntreden i miljøet.

Jeg ser det som viktig å poengtere at bøkene til Vestel og Fangen er skrevet med et visst tidsspenn. Mens boken til Vestel kom ut i 2016 og dermed er svært aktuell er Fangen sin bok fra 2001 og noe eldre. Det må derfor tas forbehold om at når jeg skriver om nynazismen beskriver jeg miljøet slik det var i 2001. Tross dette har miljøet trolig ikke endret seg drastisk de siste 15 årene og er derfor også relevant når vi snakker om nynazismen i dag. Boken til Eiternes skrevet i samarbeid med Fangen er fra 2002, ellers er resten av litteraturen jeg har brukt relativt ny.

I tillegg til disse bøkene har jeg sett på mastergradsavhandlinger som omhandler temaet ekstremisme. Den jeg har brukt aktivt i oppgaven min er Tom Olsen sin avhandling, som skildrer tilslutnings- og exit-prosesser til høyreekstreme miljøer, med andre ord har bare deler av denne oppgaven vært relevant. Det har også vært vesentlig å følge med på nyheter da dette er et tema som til stadighet preger mediekanalene i Norge. VG har nylig lansert en serie kalt «Det hvite raseriet», hvor to journalister i løpet av et år (2016) har reist rundt i Europa og oppsøkt høyreekstreme miljøer for å prøve å komme nærmere en forklaring på hvorfor noen mennesker slutter opp om slike miljøer.

Videre har jeg tatt med statistikk for å kartlegge og gi et innblikk i hvor stort miljøet er i Norge og sammenligner det med andre land i Europa. Jeg har blant annet brukt Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) rapport om trusselvurderingen fra høyreekstreme grupperinger i Norge fra 2017.

4.0 Motivasjonstyper

Hvilke motivasjoner ligger bak ungdom som finner det høyreytterliggende miljøet tiltrekkende? Jeg vil nå gjengi Tore Bjørgos motivasjonstyper som skal forstås som posisjoner individer i ulik grad beveger seg mot i radikaliseringsprosesser mot høyreekstreme miljøer (Vestel, 2016):

1. Ideologiske aktivister er personer som motiveres av idealisme, rettferdighet og opprørhet over andres lidelse.

2. Rotløse og «følgere» er personer som søker identitet, venner, beskyttelse og oppfyllelse av ulike sosiale behov. Disse kan ha opplevd ensomhet eller mobbing, f.eks. konvertitter som velger å slutte seg til ekstreme miljøer fordi de har et ønske om å være en del av et fellesskap.

3. Sosialt frustrerte ungdommer er personer som har personlige opplevelser av å ha blitt diskriminert eller opplevd urettferdighet på ulike arenaer. Disse opplever å ha små framtidsutsikter, føler seg ofte marginalisert og har med andre ord ikke så mye å tape på å entre radikale og ofte stigmatiserte miljøer. Disse kan også ha opplevd problemer i familien og kan ha traumatiske opplevelser bak seg. Noen av de er også tiltrukket av vold og spenning og oppsøker «action» (Vestel, 2016, s. 27).

Bjørgos motivasjonstyper viser at en rekke ikke-ideologiske drivkrefter kan være motiverende faktorer på veien inn i ekstremistiske miljøer, og det er hovedsakelig de ikke-ideologiske faktorene jeg vil konsentrere meg om i denne oppgaven. En klar og entydig profil på hvorfor noen rekrutterer til ekstreme miljøer er ikke mulig å finne og motivasjon, holdninger, verdenssyn og livserfaringer som ligger bak tiltrekningskraften som ytterliggende og ekstreme posisjoner har på unge folk er sammensatte og komplekse (2016, Vestel, s. 27-28). Det er derfor viktig å understreke at disse motivasjonsprofilene Bjørgo skisserer ikke ene og alene kan forklare hvorfor noen ungdommer søker mot ytterliggende miljøer.

4.1 Hvor stort er det høyreytterliggende miljøet i Norge?

Det nynazistiske miljøet i Norge er lite sammenlignet med miljøer i andre land (f.eks. Sverige). I 2001 talte miljøet omtrent 150 deltagere. Tallet er noe usikkert, tatt i betraktning at slike tall aldri vil være helt konkrete da det er vanskelig å vite hvem som regnes som medlemmer eller bare det som kalles «hangarounds». Nynazistmiljøet i Norge er løst organisert, selv om det finnes mindre grupperinger og «celler» i miljøet som har en strengere organisasjonsstruktur. Det å organisere miljøet i såkalte celler som hver består av bare 3-4 personer er en bevisst

strategi i nynazistiske miljøer, dette fordi cellene vanskeligere avsløres av utenforstående slik at når voldshandlinger planlegges er det få personer som involveres. Selv om nynazistmiljøet i Norge ikke er stort må det likevel tas på alvor fordi miljøet klarer å rekruttere unge, lett påvirkelige ungdommer. Likevel kan en si at nazisme har dårlige vekstvilkår i Norge sammenlignet med andre land (Fangen, 2001, s. 3).

I sin mastergradsavhandling hadde Tom Olsen en telefonsamtale med Tore Bjørge fra Politihøgskolen hvor de snakket om nynazistisk aktivitet i Norge i dag. Bjørge fortalte at det de siste årene ikke har vært noen aktivitet, ingen demonstrasjoner, ingen konserter og få eller ingen samlinger. Miljøet driver dermed ingen synlige aktiviteter og alt dette er tegn på liten tilslutning til miljøet (2011). Bjørge påpeker at mange radikale holdninger kommer frem i ulike nettfora og at mange høyreekstreme organisasjoner kan ha ukjent antall nettmedlemmer uten å kunne anslå noe konkret tall på dette (Olsen, 2011, s. 81).

Hvorfor er det så liten oppslutning til nynazismen i Norge sammenlignet med f.eks. Sverige? En forklaring kan være at fordi Norge under 2. verdenskrig kjempet mot nazistene, ble okkupert av Tyskland, og etter krigen hadde et landssvikoppgjør der norske nazister ble dømt, har norske nazister i etterkrigstiden hatt en mer moderat og forsiktig rolle enn sine meningsfeller i f.eks. Sverige, som var nøytralt under verdenskrigen. Få norske nynazister slutter seg betingelsesløst til nazismen slik den ble praktisert, mens i Sverige er langt flere hemningsløse i sin oppslutning om ideologien (Eiternes og Fangen, 2002, s. 25). Det nynazistiske miljøet er med andre ord mye mindre utbredt og utgjør en langt mindre trussel i Norge enn i Sverige.

Forskere i Norge er samstemte og mener at det jevnt over er lite høyreekstrem vold i Norge. Både før og etter 22.juli terroren har det vært lite høyreekstrem vold i Norge (Jacobsen, 2014). Situasjonen i andre deler av Europa er derimot annerledes. Siden 1990 har høyreekstremister drept minst 300 mennesker i Vest-Europa, ifølge ekstremismeforsker Jacob Ravndal ved universitetet i Oslo. I sin doktoravhandling har han gjennomgått 578 volds- og terrorhendelser, hvorav 190 hadde dødelig utgang (Berg og Rasmussen, 2016). Høyreekstremisme er med andre ord mye mer utbredt i andre deler av Europa.

PST har utarbeidet en rapport som tar for seg trusselvurderingen fra blant annet høyreekstremisme i Norge (utgitt 1. februar 2017). Der går det frem at høyreekstremisme i Norge karakteriseres av uorganiserte og løst tilknyttede nettverk. Miljøet i Norge i dag mangler en aktiv ideologisk pådriver som oppfordrer og inspirerer til terrorisme. De skriver at

ideologien likevel gir grunn til økt bekymring på grunn av forventet tilvekst, bedre organisering og høyere aktivitetsnivå i en mindre del av miljøet (PSTs trusselvurdering, 01.02, 2017).

5.0 Faktorer for høyreekstremisme

5.1 Jo Erling Jahr – et eksempel

26.januar 2001 ble Benjamin Hermansen, en norsk-afrikansk gutt, drept av en gruppe nynazister på Holmlia i Oslo. Tre personer ble siktet for drapet, deriblant Jo Erling Jahr. Han har senere stilt opp i en dokumentar på NRK hvor han forteller om sin oppvekst og hvorfor han ble nynazist (Jo Erling Jahr og drapet på Benjamin, 2015).

Jahr ble født i 1981 på Bøler i Oslo og vokste opp med moren, broren og senere kom også en lillesøster. Jahr sier han trivdes relativt bra tross familiens dårlige økonomi. Dette var altså en typisk arbeiderklassefamilie hvor moren var alene med tre unger og sosialklient.

Når Jahr var 12 år, fikk moren en kjæreste som var musiker. Moren reiste rundt med han i lengre perioder og var bare hjemme for å legge igjen penger til barna. Jahr hadde problemer på skolen, slet med å lese og skrive og var mye alene. Oppvekst og lokale omgivelser har trolig hatt stor betydning for Jahr, og når han sier han var mye alene kan en tolke det som at han følte seg marginalisert eller i verste fall ekskludert fra lokalsamfunnet. Det er vanskelig å vite konkret om dette var tilfellet her, men en kan anta at det var slik han følte det.

13. januar 1996 skjer det noe som Jahr mener har hatt stor betydning for hans videre liv. Han ble banket opp av en gjeng somaliere fordi han nektet å gi de penger og røyk. Han fikk alvorlige skader av denne slåsskampen og havnet på sykehus. Det var denne hendelsen som gjorde at han begynte å spørre seg; hvem er det jeg skal gå til? Han hadde behov for beskyttelse og noen som kunne stille opp for han, og da stod de høyreekstreme med åpne armer for å ta han inn i varmen. Han sier videre at den dag i dag, tross det som skjedde i 2001, setter han stor pris på at de høyreekstreme stilte opp for han når ingen andre gjorde det. Behovet for fellesskap og tilhørighet var stort for Jahr og vi kan plassere han under Bjørgos kategori «rotløse og følgere». Når han rekrutterte til nynazistmiljøet fikk han det han var ute etter, nemlig fellesskap og beskyttelse (Jo Erling Jahr og drapet på Benjamin, 2015).

Hvilke årsaker var det som gjorde at Jahr fant det høyreekstreme miljøet tiltrekkende? Hvorfor sluttet han seg ikke heller til et annet og mer moderat miljø? I det følgende vil jeg presentere ulike mulige grunner til at unge mennesker søker mot det ytterliggående og ekstreme.

5.2 Betydningen av klassebakgrunn for inntreden i ytterliggående miljøer

Dagens Norge er preget av velstand og fremtidsoptimisme. Ekstreme bevegelser har spesielt sterk grobunn i tider med fremtidspessimisme på grunn av økonomisk nedgang eller usikkerhet på grunn av store samfunnsendringer. I det følgende vil jeg se nærmere på betydningen av klassebakgrunn for inntreden i ytterliggående miljøer. Er klassebakgrunnen til individer en avgjørende faktor for tilslutningsprosesser til ekstreme miljøer?

De ungdommene som slutter seg til det nynazistiske miljøet i dagens Norge er ikke nødvendigvis i en ekstrem samfunnssituasjon, men de er delvis ledet av uvisshet overfor fremtiden og motstand overfor utviklingstrekk ved dagens samfunn. De føler seg tilsidesatt overfor innvandrere, selv om dette i realiteten neppe er tilfellet, og gjør innvandrere og innvandringspolitikken til årsaken for at de selv kommer til kort (Fangen, 2001, s. 105-106).

De ungdommene som trer inn i nynazistmiljøet går inn i et miljø som i høy grad er avskåret fra resten av samfunnet, og deres valg fører i dag til stigmatisering fra en stor del av den norske befolkningen. Dette kan være en grunn til at ungdommer tiltrekkes miljøet, nettopp fordi det er en motstandsbevegelse som ses på som farlig og hemmelighetsfull. Selv om nynazistene på sikt ønsker seg politisk makt (ideologi er ikke like viktig for alle), er det utageringen «her og nå» som dominerer hos medlemmene (Eiternes og Fangen, 2002, s. 21).

Vi må se nynazismen som en ikke-intellektuell politisk og ideologisk retning da mange av deltagerne aldri leser bøker og flere har problemer med å skrive. Få tar høyere utdanning og det vanligste er at de har sporadiske svartbetalte jobber som f.eks. maler, flyttehjelper, lagerarbeider og lignende. Ut ifra dette kan en si at ingen søker seg til nynazistmiljøet med håp om at det vil gi de økonomisk gevinst. Belønningen av å bli medlem i miljøet har å gjøre med langt mer psykososiale aspekter, som f.eks. opplevelsen av spenning, respekt, fellesskap og makt (Fangen, 2001, s. 107-109).

De fleste nynazistene Fangen har intervjuet har foreldre som er småborgere i den forstand at de styrer sine egne enmannsforetak, men som likevel er knyttet til arbeiderklassen fordi de har manuelle yrker som krever lite eller ingen utdanning. Blant nynazistenes mødre er det utbredt med jobber som sekretær på kontor, noen er hjemmевærende, noen lever på trygd og noen har vært kassadame i butikk. Med andre ord er disse ufaglærte og de jobber i typiske lavtlønnsyrker. Noen få deltagere har foreldre med middelklasseyrker (bl.a. lærere) (Fangen, 2001, s. 108).

Enkelte, ofte de som stammer fra arbeiderklassen, går inn i miljøet fordi de ikke kan deklassifiseres mer enn de allerede er blitt. Selv om rasisme kan forekomme i alle lag av befolkningen viser spørreundersøkelser at fordommer mot innvandrere er mest utbredt i arbeiderklassen. Hvorfor har det seg slik? Tesen er at folk som opplever motgang eller mottar færre belønninger enn grupper de sammenligner seg med, oftere er fordomsfulle mot innvandrere fordi de mener det blir en konkurranse om knappe sosiale og økonomiske goder (Fangen, 2001, s. 109-114).

Nynazisme utviser ikke bare fordommer mot innvandrere, deres rasisme gir seg langt grovere uttrykk i form av trakassering og ofte uprovosert vold. Denne uttrykksformen er også nært forbundet med klassebakgrunn. Fysisk styrke og evnen til å slåss er mer utbredt som verdier i arbeiderklassekulturen enn i middelklassen. Norske studier viser også at voldsutøvelse faktisk forekommer oftere blant ungdom med arbeiderklassebakgrunn enn blant middelklasseungdom. Unge menn som ikke lykkes i utdanningssystemet eller på arbeidsmarkedet kan tilegne seg en statusfølelse ved å bli med i en gruppe som «regjerer gata». Ungdom som i utgangspunktet er godt stilt med kulturelle og materielle ressurser deltar som regel ikke i denne voldelige gatekulturen og finner derfor sjelden veien inn i nynazistmiljøene (Fangen, 2001, s. 114-115).

Mange nynazister kommer altså fra hjem med dårlig økonomi og dermed har de ofte opplevd at de ikke har hatt tilgang til de samme materielle goder som andre norske gjennomsnittsbarn de har sammenlignet seg med. En god del av nynazistene forteller om hjem preget av omsorgssvikt. Flere har vokst opp i barnevernsinstitusjoner eller fosterhjem, noen har foreldre som har vært fraværende i oppveksten og som en følge av dette manglende voksenkontakt. Dette var nok trolig en viktig faktor for Jo Erling Jahrs inntreden i det nynazistiske miljøet. Et flertall har også vokst opp uten sin biologiske far og noen har vokst opp i hjem preget av materiell fattigdom. De fleste har klart seg dårlig på skolen og mange av nynazistene har vært mobbeofre i oppveksten. En slik faktor øker risikoen for at ungdom utvikler en voldelig adferd og finner ytterliggående miljøer tiltrekkende (Carlsson & Haaland, 2004, s. 39-40. Sitert i Olsen, 2011, s. 15).

Det finnes også nynazister som kommer fra økonomisk godt stilte familier, men det vanligste er det motsatte, og at de i utgangspunktet er vant til å «stå bakerst i køen» både når det gjelder penger og utdanning. Selv om klassebakgrunn alene ikke gir en fullgod forklaring på unge menneskers deltagelse i nynazistmiljøet og ytterliggående miljøer, kan den heller ikke leses uavhengig av klasserelasjonene (Fangen, 2001, s. 116). Det er ikke ungdom med hvilken som

helst klasse- og oppvekstbakgrunn som går inn i slike ytterliggående miljøer. Tom, en informant i Eiternes' bok, forteller hvordan ekstremismen fikk grobunn i han:

Da jeg først fikk kontakt med nynazistmiljøet, fant jeg for første gang et forum der mitt raseri var en sak på dagsorden, og der det ikke var motforestillinger. Det gikk ikke lang tid før jeg identifiserte meg med miljøet og deres ideologi. Min ensomme interesse for historie gjorde at jeg gravde meg ned i argumenter. I stedet for å diskutere mine tanker med andre, bekreftet jeg mine sannheter i stillhet. Uten tilgang til motargumenter mistet jeg evnen til å se saken i sin helhet. Og i slike ensomme, følelsesladde og selvbekreftende tanker får ekstremismen grobunn. Kanskje var min brennende opptatthet av historie også mitt første møte med ekstremisten i meg?
(Eiternes og Fangen, 2002, s. 25).

Flere andre nynazister, i likhet med Tom, er svært fascinert av blant annet Hitler som en karismatisk lederskikkelse. I nynazistenes forståelse hviskes grusomheter som massedrap og jødeforfølgelse ut mot en opphøyelse av den «magiske» førerfiguren som har mot til å rope sin aggresjon ut til verden (Eiternes og Fangen, s. 26). Dette eksempelet om Tom viser også at han trolig var en typisk «einstøing», som rett og slett ikke passet inn i det normale.

Under sitt feltarbeid fant Fangen også at behovet for opprørstrang var viktige motiver for ungdommene som rekrutterte til miljøet. Miljøet appellerte til gutter som allerede opplevde en viss bitterhet overfor samfunnet (Bjørge og Gjelsvik, 2015, s. 33-34). Deltagerne i nynazistmiljøet har som nevnt over svært forskjellige bakgrunner, men det som er felles for mange er at de har opparbeidet seg en viss bitterhet over samfunnet og sin egen posisjon i det. Dette kan være opplevelser av å ha blitt urettferdig behandlet eller at de føler de ikke får samme muligheter som andre. Videre kan dette føre til en hatefull konkurranseinnstilling i forhold til andre av samfunnets underprivilegerte grupper som f.eks. innvandrere (Eiternes og Fangen, 2002, s. 34-35).

Noen klassebakgrunner og lokale omgivelser, f.eks. de ungdommene som kommer fra ressursfattige familier, gjør veien inn i radikale miljøer mer sannsynlig enn ungdom med andre bakgrunner.

5.3 Betydningen av personlige negative opplevelser med innvandrere

En annen bakenforliggende årsak til at noen ungdommer rekrutterer til høyreekstreme miljøer er at de selv har opplevd det de oppfatter som krenkelser, urettferdighet eller overgrep (Bjørge, Halhjem & Knudstad, 2001, s. 10. Sitert i Olsen 2011, s. 15). Noen har blitt utsatt for

vold fra innvandrergjenger mens andre har opplevd forskjellsbehandling på ulike arenaer (Olsen, 2011, s. 15). I det følgende vil jeg presentere historiene til informantene i forskningsprosjektet til Vestel, hvor samtlige forteller at personlige opplevelser med innvandrere eller muslimer har vært viktig for hvorfor informantene har utviklet stor skepsis mot islam og for noen også innvandrere generelt (Vestel, 2016, s. 55).

En informant opplevde at «fremmede» asyløkere dukket opp i nærmiljøet. En slik brå eksponering av folk som hadde fremmedartede væremåter skapte sterke reaksjoner hos de opprinnelige beboerne på det lille tettstedet. Hasjbruk, slåsskamper og stygge kommentarer mot stedets jenter kan ha blitt oppfattet som krenkelser for de opprinnelige beboerne (Vestel, 2016, s. 55-56).

En annen informant forteller at han flyttet sørpå og fikk jobb i en restaurant hvor det jobbet en gruppe muslimer som snakket nedsettende om kundene, spesielt kvinnene. Han hadde også sønner som var blitt ranet av ungdommer med innvandrerbakgrunn og påstod at en rekke negative hendelser han eller signifikante andre hadde opplevd, i de fleste tilfeller var forårsaket av muslimer (Vestel, 2016, s. 56-57).

En tredje informant forteller at han har fått inntrykk av at muslimer og innvandrere generelt er voldelige av natur. Trolig kan det være faktiske terroraksjoner begått av muslimer (f.eks. 9/11 i USA) som er årsaken til at han generaliserer. Han, i motsetning til de øvrige informantene, nevner ting han hører på nyhetene og andre ting folk forteller om som viktig for hvorfor han har utviklet stor skepsis mot islam (Vestel, 2016, s. 58).

Alle disse informantene har altså personlige, negative erfaringer knyttet til folk med innvandrerbakgrunn, eller de har viktige signifikante andre som har hatt det. Samtidig understreker de at ting ikke er svart-hvitt, og at det også er muslimer som de synes er «helt ok» (Vestel, 2016, s. 59).

Jeg vil bruke en av informantene til Vestel, Kim, for å se hva som gjorde at han rekrutterte til den norske høyreekstreme gruppen Vigrid. Kim var et typisk mobbeoffer på skolen og som en mulig konsekvens av dette kom han i kontakt med et kriminelt miljø og barnevernet ble involvert. Personlige problemer og opplevelsen av urettferdighet ser ut til å være viktige drivkrefter i tiltrekningen. Videre forteller han om en hendelse som gjorde noe med han. Kim og en venn av han ble banket opp av en gjeng med utenlandsk bakgrunn. Her ser vi eksempel på at en konkret og negativ opplevelse blir til en kritisk hendelse på individnivå. Innad i organisasjonen var det mye festing bestående av sprit, stoffer, våpen, musikk og

nazisymboler, og for en ung gutt som har opplevd krenkelser og mobbing i oppveksten vil dette være appellerende. Festene og alt det andre som førte med ble en måte å kommunisere fare, aggresjon og makt. Kim forklarer i følgende sitat hvilke positive ting organisasjonen Vigrd ga han:

«Jeg gikk jo fra å være et mobbeoffer som folk «tok». Men etter at jeg ble med, ble jeg en person som følte at jeg hadde makt! Jeg følte at jeg ble mer viktig!». (Vestel, 2016, s. 99).

Dette ga altså Kim selvfølelse og han opplevde en følelse av makt og styrke som trolig var meget tilfredsstillende (Vestel, 2016, s. 94-101).

Så godt som alle informanter har selv opplevd kritiske hendelser i form av negative opplevelser med muslimer eller folk med innvandrerbakgrunn – eller de har signifikante andre med slike opplevelser. Informantene peker på disse opplevelsene som viktige og motiverende for utviklingen av deres holdninger og synspunkt.

For å forstå mer av hvordan unge mennesker trekkes mot det høyreekstreme, har to journalister i VG reist rundt i Europa det siste året (2016) og kommet på innsiden av høyreekstreme bevegelser. Under reisen fulgte de blant annet mor og datter Anna og Margarita Bråten fra Norge. Hva var det som gjorde det høyreytterliggående landskapet tiltrekkende for de? Videre forteller Anna at hun for to år siden opplevde noe som påvirket dem begge. Anna forteller:

Jeg holdt på å bli voldtatt på trappa her nede. Og når du opplever at en innvandrer i 20-åra, synes gamlemor som rusler hjem på en fredagskveld, godt pakka inn i jakke og bukse, er tiltrekkende ... Det var da jeg tenkte at jeg måtte begynne å gjøre noe. Jeg hadde vært rundt hjørnet på burgersjappa og han kom etter meg. Han spurte om jeg hadde lighter. Han fikk den og sa takk. Så snudde jeg meg og gikk mot trappa og plutselig hoppet han på meg. «Nå skal jeg faen meg pule deg!» skreik han. Jeg slo til ham med albuen, så burgeren og vesken føyk opp i luften og skreik som en gris. Etterpå lette jeg på nettet for å finne ut hva jeg kunne gjøre for å stoppe dette forkvakla kvinnesynet, og da dukket SIAN opp. Jeg meldte inn både meg selv, Margarita og søstera mi og you name it, for da skulle vi ut på barrikadene (Berg og Rasmussen, 2016).

Igjen ser vi at en konkret og negativ opplevelse blir til en kritisk hendelse på individnivå. Denne hendelsen førte til at Anna oppsøkte antiislamistiske grupper på nett og meldte raskt

inn både seg selv og datteren. Personlige opplevelser ser altså ut til å ha en stor betydning for hvorfor noen blir sterkt kritiske til innvandringen.

5.4 Oppvekst og lokale omgivelser

Artikkelen «On the Margins of Life» av Fangen diskuterer livshistoriene til fire radikale nasjonalister, basert på intervjuer og informasjon hentet fra et år med feltarbeid. Alle har deltatt i ulike høyreekstreme grupperinger i 10 år eller mer.

Informantene kommer alle fra arbeiderklassehjem. En av dem, Frode, sier han valgte bort høyere utdanning og ser på arbeiderklassestatusen som et valg han frivillig tok. Hans far og bestefar konsumerte mye alkohol i hjemmet, og bestefaren både ga han alkohol fra tidlig alder og lærte han at en var nødt til å drikke for å være en tøff gutt. Det kan tenkes at Frode har tatt med seg noen av verdiene til både faren og bestefaren videre i livet. Frode forteller også at faren forstod at å være en del av det radikale nasjonalistiske miljøet var en del av det å være ung. «Far forstår skinheadskulturen fordi han var ung en gang selv». Frode ser på det å drikke, slåss og å være imot innvandring som en del av arbeiderklassekulturen (Fangen, 1999, s. 359-361).

En annen informant, Gunnar, var en typisk bråkmaker på skolen og gjorde ofte «ting folk ikke satte pris på», som f.eks. å stjele fra andre. Dette er en viktig del av identiteten til Gunnar for her ser vi at han har vært en outsider og en som har blitt sett ned på av andre i løpet av oppveksten. Selv sier han at han følte at folk alltid hadde noe imot han. Gunnar er derimot den eneste av de fire informantene som har fast jobb og som har hatt det over en lengre periode. Dette viser at det er mulig å leve et slags dobbeltliv, selv om det er få av nynazistene som har fast jobb. Gunnar stiller seg kritisk til den store innvandringsstrømmen, og sier at «vi burde ta bedre vare på våre egne enn de som flytter hit» (Fangen, 1999, s. 361-363).

En tredje informant, Rein, mener det var forutbestemt at han skulle bli nazist. Flere av historiene han forteller om sin barndom og oppvekst viser hvor ulik han følte seg fra de andre og hvordan han møtte sterke reaksjoner fra andre på grunn av sine standpunkter og holdninger. Han ble ekskludert fra de andre barna i nabolaget men mener selv at dette var et valg han frivillig tok, fordi han frivillig trakk seg unna de andre. En hendelse som skjedde tidlig i livet og som kan ha vært viktig for hvorfor han utviklet holdningene han har, skjedde når han bare var fem år gammel. Foreldrene ga han en politiuniform som han ble veldig glad i. Han kledde seg opp i uniformen og syklet rundt med en plakate hvor det var skrevet «Gestapo», og ropte «sieg heil». En annen kritisk hendelse i livet som kan ha vært med å

påvirke hans inntreden i miljøet, var morens død når Rein bare var 15 år gammel. Det var etter denne hendelsen at han tok steget og entret det radikale nasjonalistiske miljøet (Fangen, 1999, s. 363-364).

Den siste informanten, Egil, kommer fra hjem med skilte foreldre. Han har ingen kontakt med far, og som en mulig konsekvens av dette kan han ha søkt seg til nynazistmiljøet delvis på grunn av mangel på en farsfigur, selv om han selv nekter for dette. Egil beskriver omgivelsene han vokste opp i som «ikke de beste» og var som de øvrige informantene mye inn og ut av skolen. Han var også en typisk bråkmaker og passet ikke inn noen steder før en venn introduserte han for en militant gruppe, hvor han faktisk følte seg velkommen fordi oppførselen hans ble verdsatt der (Fangen, 1999, s. 364-365).

Vi ser at alle disse fire historiene representerer ulike grader av marginalisering og opplevelser av ekskludering i oppveksten, noe som sannsynligvis kan gjøre veien inn i radikale miljøer lettere. Alle informantene har hatt vanskeligheter med å tilpasse seg på skolen og alle har vært såkalte bråkmakere i oppveksten. Også personlige opplevelser som for eksempel Reins tap av moren kan være en faktor som gjør at han har behov for å finne «meningen med livet» og søker mot ytterliggående grupper som tilbyr fellesskap. Hvor viktig er så fellesskapet for de som rekrutterer?

5.5 Fellesskap og tilhørighet

Det finnes ikke en bakgrunn som er felles for alle som slutter seg til høyreytterliggående grupper som nynazistmiljøet, men det er relativt mange som har slitt med å tilpasse seg på skolen. Det eneste vi kanskje kan si er felles for så godt som alle som slutter seg til miljøet, er at de i utgangspunktet ikke var så opptatt av å ta lengre utdanning eller opparbeide seg en karriere innen arbeidsmarkedet. Disse ungdommene har med andre ord ikke så mye å tape på å rekruttere til et slikt miljø. Veien deres inn i miljøet kan altså sees på som en alternativ karrierevei som gir andre former for belønning enn mer konvensjonelle karrierer (Fangen, 2001, s. 133-134).

De som søker mot slike ekstreme miljøer har ofte et sterkt behov for tilhørighet og kan plasseres under Bjørgos motivasjonsprofil «rotløse og følgere». Følelsen av å bli godtatt og innlemmet i et fellesskap er sterk for mange av nykommerne og er ofte noe de ikke har opplevd tidligere. Følelsen av å bli akseptert og å bli tildelt viktige posisjoner i miljøet er viktig, spesielt den første tiden. Mange kan tidlig få lederansvar da dette ikke krever noen formell utdanning eller spesielle kvalifikasjoner. Mange av de unge som rekrutterer til

nynazistmiljøet blir tatt hånd om av de eldre medlemmene og det er viktig å opparbeide seg respekt hos disse. De viktigste belønningene de oppnår ved å gå inn i nynazistmiljøet er følelsen av tilhørighet, status, stolthet og makt. Det er svært få som søker miljøet ene og alene av ideologiske grunner. Som tidligere nevnt kan behov for å gjøre opprør mot samfunnet også være en faktor for at noen finner miljøet tiltrekkende (Fangen, 2001, s. 134).

Det er ikke alltid at den enkeltes vei inn i miljøet er resultat av bevisst valg. Noen blir bare tilfeldigvis med venner, ofte av ren nysgjerrighet på hva det egentlig er for noe. Når de så oppdager at det kanskje ikke er like ekstremt som de har fått inntrykk av gjennom media eller at de andre deltakerne ikke er like hatefulle og skremmende, blir de positivt overrasket og slutter gradvis opp om miljøet selv også (Fangen, 2001, s. 135).

Et lite antall deltagere har oppsøkt miljøet direkte fordi de allerede hadde tilegnet seg en nazistisk orientering, og disse utgjør også miljøets mest ekstreme. Disse har ofte ikke fått holdningene fra hverken foreldre eller andre i nærmiljøet, men føler seg ofte annerledes enn andre og føler seg «hjemme» når de slutter opp om miljøet (Fangen, 2001, s. 137). Her er livshistorien til Rein et godt eksempel.

Hvis vi nå ser tilbake på de norske radikale nasjonalistenes historier ser vi at en noe som går igjen i alle de fire historiene er behovet for å bli lagt merke til av andre, å føle seg viktig og følelsen av tilhørighet. Disse informantene har opplevd ekskludering og stigmatisering i oppveksten og har kanskje aldri opplevd å tilhøre et fellesskap. Fellesskapsfølelsen kan derfor være en viktig motivasjonsfaktor når de oppsøker nynazistmiljøet, hvor de føler seg velkommen og godtatt. Her kan vi i tillegg til de fire nasjonalistene trekke inn Jahr, som på like linje hadde et sterkt behov og ønske om å tilhøre et fellesskap.

5.6 Internett og media som rekrutteringskanaler

En viktig ny rekrutteringsfaktor utover på 1990-tallet er fremveksten av internett og sosiale medier. Nynazistenes bruk av internett har ført til at de når ut til langt flere ungdommer enn tidligere, og dette har vært med på å styrke rekrutteringspotensialet for miljøet (Fangen, 2001, s. 91).

Fra og med 1995 har også bevisst rekruttering på skoler blitt mer utbredt enn tidligere. Unge som allerede er i nynazistmiljøet deler ut løpesedler og prøver verbalt å påvirke medelever til å rekruttere til miljøet. Dette har ført til at det har blitt rekruttert unge helt ned i 14-årsalderen (Fangen, 2001, s. 92). Ifølge Tore Bjørge har rasistiske ungdomsgjenger til tider aktivt søkt seg ut unge mennesker som trenger beskyttelse og tilbudt dem sikkerhet ved at de slutter seg

til gruppen (Bjørgero, 1997, s. 203. Sitert i Fangen, 2001, s. 93). Hvis vi nå ser tilbake på eksempelet om Jo Erling Jahr, ser vi at fellesskap og beskyttelse var viktige, om ikke avgjørende, faktorer for hvorfor han entret miljøet. Ungdom er, som vi har sett, en sårbar gruppe og kan nok være lette å manipulere hvis de som rekrutterer vet hvordan de skal gå frem.

Nynazistmiljøet er svært mannsdominert og jevnt over kommer og går jenter mer fritt enn guttene fordi det ikke er så mye som binder dem til miljøet. Jentene blir som oftest med en venninne som allerede er i miljøet eller de kommer inn i miljøet fordi de er kjæreste med en av guttene (Fangen, 2001, s. 93).

I prosjektet til Vestel nevner alle informanter at internett og medienes fortellinger er viktige kilder til holdningene og standpunktene de har, med henvisning til blant annet YouTube-videoer og ulike dokumentarfilmer. En annen viktig kilde er «vennegruppene» på Facebook hvor de finner sentrale inspirasjonskilder og diskusjonspartnere (Vestel, 2016, s. 104). Her kan en også komme i kontakt med høyreekstremer langt utenfor Norges grenser. Den økte bruken av internett gjør det lett for ungdom å oppsøke folk som kan fortelle, gi de informasjon om miljøet og videre inspirere dem til å rekruttere.

Vi ser altså at internett og sosiale medier har gitt høyreekstremer nye muligheter når det gjelder rekruttering og er også en viktig plattform for å spre propaganda for slike radikale miljøer. Med andre ord, internett har forenklet radikaliseringsprosessen (Marthinussen, 2015, s. 25).

5.7 Vold som tiltrekningskraft

Holdningene til voldsbruk er et nøkkelspørsmål i forståelsen av ekstremisme og radikaliseringsprosesser (Vestel, 2016, s. 74).

Mange av nynazistene føler at de lever i spenning og fare og slike stemninger gjør antakelig at krig fascinerer mange unge gutter. Hevn, balansen mellom bedrag og lojalitet, følelsen av samhold, beskyttelse, fellesskap og makt blir levd ut. Deltagerne blir nærmest avhengige av denne spenningen, og de opplever trolig ikke dette andre steder (Eiternes og Fangen, 2002, s. 32). Noen av de unge guttene som går inn i nynazistmiljøet har en konkret interesse for våpen. Kanskje noe overraskende, men også flere av jentene som blir rekruttert inn er fascinert av våpen og kamp. En ledende nynazist har sagt at mange unge gutter kontakter miljøet fordi det er maskulint. Å være en av de tøffe guttene er for mange i første omgang viktigere enn selve ideologien. Her ser vi igjen at selve ideologien ikke er så viktig for mange av deltakerne, men

heller selve «imaget» til miljøet, og mange av deltakerne i miljøet bruker metaforer om seg selv som «krigere». Den hatefulle ideologien og den militante orienteringen er for dem en del av det å være en tøff mann. Nynazistmiljøet fanger opp en del gutter som har behov for å dyrke et typisk mannlighetsideal, og som føler seg usikre med de mange forventninger som stilles til unge menn i dag, blant annet at det forventes at de skal være både myke og omsorgsfulle og «mandige» på samme tid. Med andre ord, å være del av et mannsdominert miljø som dette, gir de unge guttene selvtilit (Eiternes og Fangen, 2002, s. 32-33).

Mange av de som slutter opp om nynazistmiljøet har tidligere vært med i lokale småkriminelle gjenger, og ifølge Fangen fungerer slike gjenger som springbrett inn i nynazistmiljøet (Eiternes og Fangen, 2002, s. 33).

6.0 Avslutning

Det finnes mange ulike faktorer som kan være årsaken til at noen ungdommer i Norge finner høyreytterliggende miljøer tiltrekkende. Jeg har i oppgaven prøvd å belyse flere ulike grunner som kan være med på å forklare hvorfor noen ungdommer velger å tre inn i ekstreme og stigmatiserte miljøer. Det kan være en, flere eller en kombinasjon av flere faktorer som trekker ungdom inn i radikale miljøer. Hvilke funn har jeg kommet frem til?

Først og fremst ser vi at klassebakgrunn har stor betydning for deltakelse i grupperinger på ytterste høyrefløy. De fleste som entrer miljøet er ikke så opptatt av verken høyere utdanning eller å opparbeide seg en karriere på arbeidsmarkedet. Videre ser vi at informantenes personlige (og negative) opplevelser med ulike innvandregrupper har vært viktig for hvorfor informantene har utviklet stor skepsis mot islam og innvandringspolitikken. Oppvekst ses også på som en viktig faktor, og det ser ut til å være avgjørende å ha hatt gode venner og tilstedeværende foreldre for at ungdom ikke skal risikere å falle ut av lokalsamfunnet, og dermed søke mot grupper som godtar de som føler seg annerledes.

En annen viktig faktor som trekker unge mennesker inn i slike miljø er opplevelsen av å endelig tilhøre et fellesskap, en opplevelse disse ungdommene gjerne ikke har kjent på før. Dette er ungdommer som innenfor Bjørgos motivasjonsprofiler kan plasseres under «rotløse og følgere», med andre ord ungdom som søker identitet og beskyttelse. Dette får de når de rekrutterer til radikale miljø fordi medlemmene der godtar deres holdninger. Fremveksten av internett har også vært viktig og det har nå blitt en ny og svært attraktiv rekrutteringskanal for høyreekstreme grupperinger. Her når en ut til langt flere enn hva en gjorde tidligere. Noen ungdommer tiltrekkes også av «action» og oppsøker radikale miljøer fordi de har en interesse

for våpen og kamp. Dette er trolig mer en tilleggsfaktor og utgjør nok ikke ene og alene grunnen for at noen slutter seg betingelsesløst til ekstreme grupperinger, men for noen kan nok dette være en medvirkende faktor.

De fleste ungdommene som rekrutterer til radikale miljø passer under enten «rotløse og følgere» eller «sosialt frustrerte ungdommer» i henhold til Bjørgos motivasjonsprofiler, tatt i betraktning at disse profilene ikke er statiske eller endelige. Vi har sett at veldig mange av de som rekrutterer, f.eks. Jo Erling Jahr, ikke er så opptatt av selve ideologien, altså er de ikke-ideologiske motivasjonsfaktorene viktige for den enkeltes inntreden. Kort oppsummert kan det være en kombinasjon av klassebakgrunn, oppvekst, personlige opplevelser, opprørstrang, behov for fellesskap, økt bruk av internett og viljen til å utøve vold mot andre samfunnsgrupper som får lett påvirkelige ungdommer til å oppsøke, og også slutte seg til grupperinger på ytterste høyre fløy. Selv om alt tilsier at høyreekstreme grupperinger utgjør en begrenset trussel i Norge per dags dato må disse miljøene tas på alvor, nettopp fordi de klarer å rekruttere ungdom som befinner seg i en sårbar situasjon og som søker fellesskap, beskyttelse og spenning.

Litteraturliste

- Berg og Rasmussen. 2016. Den dødelige terroren. Det hvite raseriet: kapittel 14. VG. Nedlastet 15.04.17. Hentet fra <http://pluss.vg.no/spesial/2017/det-hvite-raseriet/page/terroren>
- Berg og Rasmussen. 2016. Norge. Mitt Norge. Det hvite raseriet: kapittel 2. VG. Nedlastet 11.04.17. Hentet fra <http://pluss.vg.no/spesial/2017/det-hvite-raseriet/page/margarita>
- Bjørgero, T. og Gjelsvik M. I. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme – en kunnskapsstatus*. (Politihøgskolen 2015). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/dc64dbc441bc4a4db25f320eadd0d131/080615-forskning-pa-forebygging-av-radikaliserings.pdf>
- Dalland, O. (2007). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. S. 83. (4. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Fangen, K. (1999). On the Margins of Life: Life Stories of Radical Nationalists. *Acta Sociologica* 1999, 357-373. doi: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/000169939904200405>
- Fangen, K. (2001). Demonisering eller ansvarliggjøring. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 2001, 1 (1):28-46. Hentet fra http://www.hioa.no/asset/6547/1/6547_1.pdf
- FN. 2014, 19.04. Høyreekstremisme. Nedlastet 08.04.17. Hentet fra <http://www.fn.no/Tema/Terrorisme/Radikaliserings-og-voldelig-ekstremisme/Hoyreekstremisme>
- Jacobsen, S. E. (2014, 30.04). Mer høyreekstrem vold i Sverige og Finland. Nedlastet 26.04.17. Hentet fra <http://forskning.no/kriminalitet-samfunnskunnskap-terrorisme/2014/04/mer-hoyreekstrem-vold-i-sverige-og-finland>
- *Jo Erling Jahr og drapet på Benjamin Hermansen*. (2015). [videoklipp]. Nedlastet 18.04.17. Hentet fra https://www.nrk.no/video/PS*18920
- Marthinussen, M. H. (2016). *Høyreekstremisme i Norge: en innholdsanalyse av den norske motstandsbevegelsen*. (Mastergradsavhandling, NTNU). Hentet fra

- <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2436422/Masteroppgave%20Marthinussen%2c%20May-Hege.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Olsen, T. (2011). *Nynazistiske miljøer – en studie om tilslutnings- og exit prosessene*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger). Hentet fra <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/185037/Olsen,%20Tom.pdf?sequence=1>
 - PSTs trusselvurdering. 01.02, 2017.
Nedlastet 12.05.17. Hentet fra http://www.pst.no/media/82648/pst_trusselvurd_2017_no_web.pdf
 - Sultan og Steen, 2012. *Høyreekstremisme i Norge*. Antirasistisk senter.
Hentet fra http://antirasistisk.no/wp-content/uploads/2014/06/h%C3%B8yreekstremisme_rapport_endelig.pdf
 - Vestel, V. & Bakken, A. (2016).
Holdninger til ekstremisme. Resultater fra Ung i Oslo 2015. (Rapport nr. 4/16).
Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Holdninger-til-ekstremisme>
 - VG. 2017, 18.03. Frykten er deres våpen.
Nedlastet 25.04.17. Hentet fra <http://www.vg.no/nyheter/meninger/det-hvite-raseriet/kommentar-frykten-er-deres-vaapen/a/23950094/>

Selvvalgt litteratur:

- Eiternes, T. & Fangen, K. (2002). *Bak nynazismen*. S. 20-55.
Oslo: J.W. Cappelens Forlag a.s
- Fangen, K. (2001). *En bok om nynazister*. Oslo: Universitetsforlaget
- Vestel, V. (2016). *I gråsonen – ungdom og politisk ekstremisme i dagens Norge*. Oslo: Universitetsforlaget